

- *Про наукове забезпечення видобутку вуглеводневої сировини (доповідачі — академік НАН України Є.І. Крижанівський і член-кореспондент НАН України Д.О. Єгер)*
- *Про підсумки виконання цільової комплексної програми НАН України «Грид-інфраструктура і грид-технології для наукових і науково-прикладних застосувань» за 2014–2018 рр. (доповідач — академік НАН України А.Г. Загородній)*
- *Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)*
- *Кадрові та поточні питання*

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ

27 березня 2019 року

Перед початком засідання Президії НАН України 27 березня 2019 р. Президент НАН України академік НАН України Б.Є. Патон вручив провідним ученим Академії урядові нагороди, тепло поздоровив нагороджених і побажав їм творчих успіхів та здоров'я на довгі роки.

* * *

На засіданні члени Президії НАН України та запрошені за-слухали наукову співдоповідь ректора Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу академіка НАН України **Євстахія Івановича Крижанівського** і головного наукового співробітника Інституту загальної енергетики НАН України члена-кореспондента НАН України **Дмитра Олександровича Єгера** про наукове забезпечення видобутку вуглеводневої сировини (стенограму див. на с. 48).

У співдоповіді було зазначено, що забезпечення реальної енергонезалежності держави потребує здійснення низки цілеспрямованих заходів з посилення координації наукових досліджень та розробок для нарощування видобутку енергетичних ресурсів, активізації співпраці наукових установ та підприємств паливно-енергетичного комплексу. Крім того, необхідним є формування і реалізація державної політики із запровадження дієвих механізмів стимулювання ресурсовидобувних підприємств, у тому числі державної власності, до збільшення інвестицій у розширення видобутку вуглеводнів та використання новітніх науково-технічних розробок, технологій і рекомендацій вітчизняних науковців.

Проведений аналіз показав, що перспективи розширення запасів вуглеводнів на старих родовищах глибиною до 5000 м є обмеженими і можуть забезпечити лише стабілізацію видобутку на нинішньому рівні. Найбільшу перспективу для освоєння сьогодні мають глибокі горизонти (5000–7000 м) Східного нафтогазоносного регіону. У Західному нафтогазоносному ре-

гіоні обґрунтовано значну кількість неопочукованих ресурсів нафти і газу, освоєння яких потребує використання новітніх технологій і наукового супроводу. Важливою передумовою нарощування видобутку нафти і газу є також наявність нафтогазоносної зони шельфу Чорного моря біля острова Зміїний. Загалом, за оцінками науковців, нерозвідані традиційні запаси вуглеводнів в Україні становлять понад 5 млрд т умовного палива. Крім того, надра України містять значні ресурси вуглеводнів нетрадиційних типів: сланцевий газ, сланцева нафта, газ ущільнених порід-колекторів, метан вугільних родовищ, газ, пов'язаний з імпаکتними структурами, газогідрати Чорного моря.

Ще одним ресурсом нарощування власного видобутку нафти і газу є наявний в Україні фонд недіючих свердловин, яких без урахування законсервованих налічується понад 7500 одиниць.

В обговоренні співдоповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон; директор Інституту геологічних наук НАН України академік НАН України П.Ф. Гожик; головний науковий співробітник Інституту геологічних наук НАН України академік НАН України О.Ю. Лукін; академік-секретар Відділення механіки НАН України, директор Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України академік НАН України А.Ф. Булат; заступник директора Інституту газу НАН України доктор технічних наук Г.В. Жук; директор Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» академік НАН України В.М. Геєць; директор Інституту вугільних енерготехнологій НАН України кандидат технічних наук Н.І. Дунаєвська; академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем енергетики НАН України академік НАН України О.В. Кириленко; голова Наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, завідувач відділу Інституту загальної та неорганічної хімії ім. В.І. Вернадського НАН України академік НАН України А.Г. Білоус; в.о. члена Президії НАН України академік НАН України С.О. Довгий, почесний директор Інституту ар-

Доповідь академіка НАН України Євстахія Івановича Крижанівського

Доповідь члена-кореспондента НАН України Дмитра Олександровича Єтера

хеології НАН України академік НАН України П.П. Толочко.

Підсумовуючи обговорення, академік НАН України Б.Є. Патон зазначив, що у доповідях та виступах висвітлено важливі проблемні питання раціонального освоєння вуглеводневого потенціалу України, а головне — подальші кроки, необхідні для їх вирішення. За його словами, це засідання є логічним продовженням засідання Президії НАН України у листопаді 2018 р., на якому фактично було проведено «інвентаризацію» можливостей наукових

Доповідь академіка НАН України Анатолія Глібовича Загороднього

установ НАН України та Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу з наукового супроводу галузі видобування нафти і газу та представлено загальну характеристику перспектив нарощування видобутку цих ресурсів в Україні. Сьогодні на часі перехід до конкретних дій, спрямованих на вирішення проблеми дефіциту власних енергоресурсів. Такі дії насамперед мають полягати у координації діяльності науковців і фахівців у цій галузі, що дасть змогу ефективно використовувати фінансові, матеріально-технічні та кадрові ресурси. Тому потрібно підтримати пропозицію щодо створення Координаційної ради з наукового забезпечення нарощування видобутку вуглеводневої сировини.

Також, як підкреслив Президент НАН України, на підтримку заслуговує й ініціатива щодо організації за участі наукових установ Академії та Університету державної ключової лабораторії як нової форми організації та координації наукових досліджень у галузі видобування вуглеводнів.

Іншим важливим кроком має стати розроблення та виконання на державному рівні програмного документа з розвитку нафтогазовидобувної галузі. Це дасть змогу сформулювати й реалізувати ефективну державну політику в цій важливій сфері, поліпшити зв'язки між

наукою та виробництвом, впроваджувати нові технології. Передусім у цьому документі мають бути передбачені заходи з нарощування видобутку традиційних енергоресурсів. Під час розроблення цього документа науковці Академії повинні тісно співпрацювати з Міністерством енергетики та вугільної промисловості України та іншими органами виконавчої влади. Проте, дбаючи про майбутнє, держава має працювати і над проблемою видобування сланцевого газу, газу ущільнених порід-колекторів, метану вугільних родовищ та інших нетрадиційних ресурсів. Крім того, потрібно активніше вирішувати кадрову проблему в галузі, причому це стосується як науки, так і виробництва.

* * *

Далі Президія НАН України заслухала доповідь віце-президента НАН України, директора Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України, голови наукової ради цільової комплексної програми НАН України «Грід-інфраструктура і грід-технології для наукових і науково-прикладних застосувань» академіка НАН України **Анатолія Глібовича Загороднього** про підсумки виконання зазначеної програми за 2014–2018 рр. (стенограму див. на с. 57).

У доповіді зазначалося, що основні напрями та пріоритетні завдання Програми було визначено постановою Президії НАН України від 11.12.2013 № 164-а «Про Цільову комплексну програму НАН України «Грід-інфраструктура і грід-технології для наукових і науково-прикладних застосувань». У рамках реалізації Програми виконано низку проєктів, спрямованих на подальший розвиток і впровадження в НАН України нових сучасних інформаційних технологій та систем високопродуктивних обчислень, які сприяють підвищенню якості й ефективності наукових досліджень. Дослідження та роботи здійснювалися за такими напрямками: технічна та сервісна підтримка і розвинення академічної грід-інфраструктури й окремих обчислювальних кластерів в установах НАН України; підготовка наукової молоді — фахівців з високопродуктивних обчислювальних

методів наукових досліджень; тематичні наукові та науково-прикладні дослідження, що потребують використання високопродуктивних засобів обчислення і великих обчислювальних ресурсів.

Головним результатом Програми є те, що академічна грид-інфраструктура набула розвитку і забезпечила виконання наукових досліджень з використанням грид- та хмарних технологій, що сприяло активізації міжнародної співпраці, налагодженню ефективних зв'язків з американським відкритим науковим гридом (OSG), польським гридом (PL-Grid), міжнародними грид-організаціями (EGI, WLCG) та ширшому доступу до світових обчислювальних ресурсів.

Усі ці досягнення засвідчують, що грид-інфраструктура НАН України ефективно функціонує і забезпечує стабільні високопродуктивні обчислення. Отримано значну кількість наукових результатів, які були б неможливі без таких обчислень. Дослідження було виконано на високому рівні, що відповідає світовому, про що свідчать понад 500 публікацій у провідних високорейтингових наукових журналах. Зроблено близько 200 доповідей на міжнародних і вітчизняних конференціях.

В обговоренні доповіді взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон; академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік НАН України В.М. Локтев.

Президія НАН України зазначила, що завдяки впровадженню технологій отримано низку дуже важливих практичних наукових результатів у різних галузях знань, і можна вважати, що Програму успішно виконано. Було висловлено думку про необхідність продовження роботи в цьому напрямі на майбутній трирічний період і запропоновано доручити віце-президенту НАН України академіку НАН України А.Г. Загородньому підготувати на розгляд Президії НАН України проект концепції цільової програми наукових досліджень НАН України, спрямованої на подальший розвиток і застосування сучасних хмарних інформаційних технологій та високопродуктивних обчислень, яку необхідно започаткувати з 2020 р.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- прийняли рішення про присвоєння звання «Почесний доктор Національної академії наук України» лауреату Нобелівської премії з фізики (2015 р.), директору Інституту досліджень космічного випромінювання при Університеті Токіо Каджиті Такаакі (Kajita Taakaiki) за вагомий внесок у розвиток науки, суспільний прогрес, забезпечення миру, взаєморозуміння й співробітництва між народами;

- підтримали пропозицію Генерального штабу Збройних Сил України щодо проведення у квітні поточного року спільного засідання Воєнно-наукової ради Збройних Сил України, Міністерства оборони України та Національної академії наук України для обговорення актуальних питань впровадження новітніх науково-технічних розробок у діяльність Збройних Сил України;

- схвалили пропозиції до проекту державної стратегії розвитку науки, технологій та інноваційної діяльності та доручили робочій групі НАН України з урахуванням висловлених під час засідання Президії НАН України зауважень, а також зауважень секцій та відділень НАН України у двотижневий строк підготувати пропозиції до проекту зазначеної стратегії для подання їх до Національної ради з питань розвитку науки і технологій;

- заслухали інформацію головного вченого секретаря НАН України академіка НАН України В.Л. Богданова щодо проекту Звіту про діяльність Національної академії наук України у 2018 р. та постановили винести його на розгляд і затвердження Загальних зборів Академії;

- погодили рішення про порушення перед Верховною Радою України і Кабінетом Міністрів України клопотання про відзначення Грамотою Верховної Ради України, Почесною грамотою Верховної Ради України, нагородження Почесною грамотою Кабінету Міністрів України та оголошення подяки Прем'єр-міністра України трудовому колективу Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України та провідним працівникам цієї установи за багатолітню плідну творчу працю, активне сприяння розбудові правової системи України, вагомі заслуги в утвердженні нерозривного зв'язку юридичних наукових досліджень з практикою державотворення;

- започаткували науковий журнал «Український географічний журнал» у новому складі співзасновників, якими є Національна академія наук України та Інститут географії НАН України.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- члена-кореспондента НАН України **Круковського Олександра Петровича** на посаді завідувача відділу механіки гірничих порід Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України.

Погоджено призначення:

- кандидата фізико-математичних наук **Курносова Володимира Самуїловича** на посаду завідувача відділу магнетизму Фізико-технічного інституту низьких температур ім. Б.І. Веркіна НАН України;
- доктора політичних наук **Войналовича Віктора Анатолійовича** на посаду завідувача відділу етнополітології Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України;
- доктора політичних наук **Зеленько Галини Іванівни** на посаду завідувача відділу теоретичних і прикладних проблем політології Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України;
- доктора політичних наук **Кармазіної Марії Степанівни** на посаду завідувача відділу соціально-політичної історії Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України;
- доктора політичних наук **Котигоренка Віктора Олексійовича** на посаду завідувача відділу національних меншин Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- завідувача відділу Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України академіка НАН України **Дубодєлова Віктора Івановича** за багатолітню плідну працю вченого-матеріалознавця, педагога й організатора досліджень та вагомий особистий внесок у розвиток науки, техніки і технологій у галузі металургії;
- директора Державної установи «Інститут травматології та ортопедії НАМН України», академіка НАМН України **Гайка Георгія Васильовича** за багатолітню плідну працю, вагомий професійні здобутки та особистий внесок у розвиток медичної науки і впровадження інноваційних технологій діагностики і лікування у медичну практику, а також з нагоди 100-річчя від часу заснування установи.

Відзнакою НАН України «За підготовку наукової зміни» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту електродинаміки НАН України доктора технічних наук, професора **Буткевича Олександра Федотовича** за багатолітню плідну наукову, науково-організаційну і педагогічну працю, особисті творчі здобутки та підготовку висококваліфікованих наукових кадрів — фахівців у галузі електроенерготехніки і автоматики.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- головного наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України доктора фізико-математичних наук **Христофорова Леоніда Миколайовича** за багатолітню плідну наукову працю та вагомий творчі здобутки у теоретичному дослідженні кінетичних механізмів перенесення енергії і заряду;
- завідувача відділу Інституту металофізики ім. Г.В. Курдюмова НАН України доктора технічних наук **Марковського Павла Євгеновича** за багатолітню плідну наукову і науково-організаційну працю, вагомий професійні здобутки в галузі фізики металів та розробленні новітніх технологій виготовлення сплавів різноманітного призначення;
- ученого секретаря Державної установи «Інститут травматології та ортопедії НАМН України», завідувача відділу реабілітації, доктора медичних наук, професора **Рой Ірину Володимирівну** за багатолітню плідну працю, вагомий професійні здобутки та особистий внесок у розвиток медичної науки і впровадження інноваційних технологій діагностики і лікування у медичну практику, а також з нагоди 100-річчя від часу заснування установи.

Відзнакою НАН України «За сприяння розвитку науки» нагороджено:

- кандидата економічних наук, професора **П'ятченка Григорія Олександровича** за багаторічну невтомну працю державного і політичного діяча та активне сприяння розвитку наукових досліджень у галузі економіки.

Подякою НАН України відзначено:

- старшого наукового співробітника Інституту теоретичної фізики ім. М.М. Боголюбова НАН України кандидата фізико-математичних наук **Кочергу Ольгу Дмитрівну** за багатолітню плідну наукову працю та значний особистий внесок у розвиток наукових досліджень у галузі електродинаміки плазми і термінологічної лексикографії;
- президента Українського товариства геодезії та картографії, професора Національного університету

«Львівська політехніка» доктора технічних наук **Тревого Ігоря Севіровича** за багатолітню плідну працю вченого, педагога і громадського діяча, вагомі творчі здобутки та багатолітню співпрацю з трудовим колективом Головної астрономічної обсерваторії НАН України;

- співробітників Державної установи «Інститут травматології та ортопедії НАМН України» — завідувача лабораторії, кандидата медичних наук **Лютко Ольгу Борисівну**; наукового співробітника, кандидата медичних наук **Тимошенка Сергія Вікторовича**; наукового співробітника, кандидата медичних наук **Черверду Андрія Івановича**; старшого наукового співробітника, кандидата медичних наук **Шевчука Андрія Вікторовича** — за багатолітню плідну працю, вагомі професійні здобутки та особистий внесок у розвиток медичної науки і впровадження інноваційних технологій діагностики і лікування у медичну практику, а також з нагоди 100-річчя від часу заснування установи;

- трудовий колектив видавництва «Фенікс» зачасну і високопрофесійну публікацію ювілейних видань з нагоди 100-річчя від часу заснування НАН України та сприяння популяризації наукових досягнень учених Академії.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- заступника завідувача відділу Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона НАН України **Тернового Євгена Георгійовича** за багатолітню плідну високопрофесійну працю та особисті творчі здобутки у розробленні і впровадженні технологій електронно-променевого зварювання матеріалів для ракетно-космічної галузі;

- старшого наукового співробітника Інституту проблем матеріалознавства ім. І.М. Францевича НАН України кандидата хімічних наук **Артюх Людмилу Василівну** за вагомі здобутки у розвитку наукових засад сучасного матеріалознавства та активне сприяння розробленню новітніх матеріалів інструментального і конструкційного призначення;

- провідного спеціаліста сектору хімічних і біологічних наук Науково-організаційного відділу Президії НАН України **Пескіну Наталію Миколаївну** за багатолітню сумлінну працю, вагомі здобутки у професійній діяльності та відповідальне ставлення до виконання посадових обов'язків.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик